ჰოლოკოსტის სწავლება

მეხუთე ნაწილი

მოამაზადა ნინო გვარამაძემ

თანამედროვე ანტისემიტიზმი

ჰოლოკოსტის სწავლების მნიშვნელობა არ შემოიფარგლება მხოლოდ ისტორიული ფაქტის გააზრებითა და მის მიმართ დამოკიდებულების ფორმირებით. ის წარმოადგენს საწინდარს იმისა, რომ ადამიანები დაცული იქნან თანამედროვე ანტისემიტიზმისგან, რაც მსოფლიოს ბევრ ქვეყანაში აღინიშნება. ანტისემიტიზმის ისტორია გვიჩვენებს, თუ როგორ გახდა მითები და სტერეოტიპები იმ დიდი ტრაგედიის საფუძველი, რომელსაც ჰოლოკოსტი ჰქვია. ამიტომ, მიჩნეულია, რომ ნებისმიერი ანტისემიტური გამონათქვამი საფრთხის შემცველია.

ის ფაქტი, რომ საქართველოში ანტისემიტიზმს ადგილი არ ჰქონია, აადვილებს მოსწავლეებთან მუშაობას ამ მიმართულებით. მათ არ აქვთ სირცხვილის განცდა საკუთარი წინაპრების საქციელის გამო. თუმცა, დღეს, როცა ყველას პრაქტიკულად უკონტროლო წვდომა აქვს ინფორმაციაზე, არ არის გამორიცხული, რომ ანტისემიტურმა გამონათქვამებმა გავლენა მოახდინონ ახალგაზრდებზე.

ეუთოს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ოფისი დიდ ყურადღებას უთმობს ანტისემიტიზმთან ბრძოლას, ქმნის სასწავლო რესურსებს და აზიარებს სხვადასხვა ქვეყნის გამოცდილებას OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights | OSCE

მიჩნეულია, რომ, ერთი შეხედვით, უმნიშვნელო ფაქტებზეც კი აუცილებელია რეაგირება, რათა ეს შემდგომ სიძულვილსა და დევნაში არ გადაიზარდოს.

ქვემოთ მოგვყავს ანტისემიტიზმის გამოვლინების რამდენიმე მაგალითი და რჩევები მოქმედებისათვის სხვადასხვა ქვეყნის გამოცდილებიდან.

გერმანია. 2016 წლის 28 ოქტომბერს ქალაქ ჰაიმენკირკში პოლიციამ მიიღო საჩივრები სვასტიკების გამოსახულების და წარწერის "ადოლფ ჰიტლერი" არსებობის შესახებ 11 საზოგადოებრივი შენობის, მათ შორის სკოლის, კედლებზე. 12 წლის ბიჭმა აღიარა, რომ ნახატები და წარწერები მისი გაკეთებულია და თქვა, რომ ეს მოწყენილობის გამო გააკეთა.

ნიდერლანდები. 2016 წლის ივნისში, ქალაქ შაინდელში, სკოლის მოსწავლეებმა სკოლის გამოსაშვებ წვეულებაზე იმღერეს სიმღერა ებრაელების დაწვაზე. ზოგიერთმა კურსდამთავრებულმა პირველმა იმღერა სიტყვები „ერთად ჩვენ ვენ დავწვავთ ებრაელებს, რადგან ებრაელები ყველაზე უკეთ იწვიან“ - ეს სიტყვები ზოგჯერ ფეხბურთის მატჩების დროს ქვეყნის სტადიონებზეც ისმის.

.

ნორვეგია. 2016 წლის 21 იანვარი, ნორვეგიული გაზეთი Aftenposten იტყობინება, რომ დედაქალაქ ოსლოს "ფოსის" საშუალო სკოლის ადმინისტრაციას უსაყვედურა რეგიონულმა ხელისუფლებამ იმის გამო, რომ არ გაუწია ადეკვატური მხარდაჭერა ებრაელ ბიჭს, რომელიც განიცდიდა ძალადობას და დაშინებას კლასელებისგან მას შემდეგ, რაც მათ გაიგეს, რომ ის ებრაელია. მოსწავლეებმა ნაცისტური მისალმების დემონსტრირება მოახდინეს, ბიჭის წინ ეჭირათ საფერფლე, ხოლო საშხაპეში კი უთხრეს: „აქ ნორვეგიელ ბავშვებს აძლევენ წყალს და შენ - გაზს." მისმა ერთ-ერთმა კლასელმა დაწერა ფეისბუქზე: „რა სამწუხაროა, რომ ჰიტლერმა არ დაასრულა ის, რაც დაიწყო".

უკრაინა. 2018 წელს ისტორიის მასწავლებელმა ლვოვიდან სოციალურ ქსელებში გამოაქვეყნა დაბადების დღის მილოცვა ადოლფ ჰიტლერისთვის და მას "დიდებულ კაცი" უწოდა. ეს მასწავლებელი მემარჯვენე პოლიტიკურ ჯგუფებთან იყო დაკავშირებული და საკრებულოს დეპუტატი იყო. პოსტი ერთი საათის შემდეგ წაიშალა, მაგრამ სწრაფად გავრცელდა რუსულენოვან მედიაში. ადრინდელი პოსტიც აღმოჩნდა, რომელშიც იმავე მასწავლებელმა მიულოცა მოსწავლეებს, რომლებმაც ისტორიის პროექტის ფარგლებში ნაცისტური მისალმება შეასრულეს. სკანდალიდან ერთი კვირის შემდეგ მასწავლებელი სამსახურიდან გაათავისუფლეს, თუმცა მან უარყო, რომ პოსტი თავად გამოაქვეყნა.

შეერთებული შტატები. 2018 წელს სოციალურ ქსელებში გავრცელდა ფოტო ვისკონსინის საშუალო სკოლის გამოსაშვებიდან, რომელშიც ახალგაზრდა ხალხი ნაცისტურ მისალმებას ასრულებს. ზოგიერთ ფოტოზე გამოსახულმა კურსდამთავრებულებმაც მოახდინეს „თეთრების ძალაუფლების" ჟესტის დემონსტრირება. სკოლის ადმინისტრაციამ დაგმო ფოტო და პოლიციას შეატყობინა. ინციდენტის გამოძიებაში სკოლას ადგილობრივი პოლიციის თანამშრომლები დაეხმარნენ.

რა უნდა გვახსოვდეს სკოლაში ანტისემიტურ ინციდენტებზე რეაგირებისას

- სერიოზულად მოეკიდეთ შეტყობინებებს ასეთი ინციდენტების შესახებ, რათა თავიდან აიცილოთ სიტუაციის ესკალაცია, და მეორადი ვიქტიმიზაცია.
- სწრაფად მოახდინეთ რეაგირება - ძალიან გვიან რეაგირებამ შეიძლება გააუარესოს სიტუაცია.
- თუ ინციდენტის შედეგად არის მსხვერპლი, იზრუნეთ მათი ფიზიკური და ფსიქოლოგიური საჭიროებების დაკმაყოფილებაზე კვალიფიციურ სპეციალისტთა მომსახურების საშუალებით, რომლებიც იყენებენ გენდერულად მგრძნობიარე მიდგომას მუშაობაში.
- მოწმეები დაუყოვნებლივ უნდა გამოიკითხონ და მათი ჩვენება ნათლად და სრულად უნდა ჩაიწეროს, ვიდრე რაც მოხდა ჯერ ახალია მათ მეხსიერებაში.
- დაზარალებულები და მოწმეები დაუყოვნებლივ უნდა გადაიყვანონ უსაფრთხო ადგილას, სადაც ისინი დარწმუნდებიან, რომ მათ უსმენენ.
- ყურადღებით მოუსმინეთ დაშავებულ მოსწავლეს, გაითვალისწინეთ რა უნდა თქვას ინციდენტის შესახებ. შეიძლება იყოს რთული და უსიამოვნო, და რომ ინციდენტი შეიძლება დაკავშირებული იყოს ცრურწმენის სხვა ფორმებთან, მათ შორის გენდერულ მიკერძოებასთან.
- პატივი სცეს ყველა მოწოდებულ ინფორმაციას. გახსოვდეთ, რომ მსხვერპლს ხშირად ეშინია რომ მათ არ დაუჯერებენ.

- ინფორმაცია უნდა იყოს სრულად და მკაფიოდ დაფიქსირებული, ყველა არსებული მტკიცებულება უნდა იყოს შეგროვებული და სათანადოდ შენახული.
- გამოყენებული უნდა იქნეს შეუწყნარებლობის ინციდენტების მოხსენებისა და გამოძიებისთვის არსებული მექანიზმები.
- ინციდენტის ხასიათიდან გამომდინარე, რეაგირება შეიძლება განხორციელდეს ორ დონეზე: ადმინისტრაციული რეაგირება/სასჯელი და პედაგოგიური რეაგირება.
- რეაგირების დაგეგმვისას მხედველობაში უნდა იქნას მიღებული, რომ ინციდენტის შედეგად დაზარალებული ბიჭებისა და გოგონების საჭიროებები შეიძლება განსხვავდებოდეს; გარდა ამისა, გენდერულმა სტერეოტიპებმა შესაძლოა გავლენა მოახდინოს ინციდენტის აღქმაზე.
- სიტუაციის მოგვარებაში უნდა ჩაერთონ დამნაშავისა და დაზარალებულის მშობლები (მეურვეები).
- სკოლამ უნდა ჩაატაროს სამართლიანი მოსმენა სათანადო პროცესის შესაბამისად. საჭიროების შემთხვევაში, ინციდენტი უნდა ეცნობოს სამართალდამცავ ორგანოებს.
- ინციდენტის მიზეზები უნდა გაანალიზდეს, რათა დადგინდეს, იყო თუ არა ის გამოწვეული სკოლაში არსებული უფრო ღრმა პრობლემით, ან დამნაშავის ცხოვრებისეული მდგომარეობით, რომელიც შეიძლება მოითხოვდეს უფრო ამბიციურ ზომებს.
- აუცილებელია საგანმანათლებლო დაწესებულებაში მომხდარის განხილვის დაწყება; თუმცა კონკრეტული დამნაშავის ან მსხვერპლის სახელის დასახელება მისი ნებართვის გარეშე შეუძლებელია.

ხანდახან, ერთი შეხედვით, უწყინარ ქმედებაზეც კი აუცილებელია რეაგირება. თანამედროვე ანტისემიტიზმის და ფაშიზმის აღზევების წინააღმდეგ გატარებული ღონისძიებები მკაცრი და ეფექტიანი უნდა იყოს.

მაგალითად, მერხზე დახატეს სვასტიკა. მხოლოდ მისი წაშლა საკმარისი არ არის. უნდა გვახსოვდეს, რომ სვასტიკის ან სხვა წარწერის წაშლამ სხვა პედაგოგიური ღონისძიების გარეშე, შეიძლება გამოიწვიოს ინციდენტის განმეორება. შესაძლოა, მასწავლებელმა კოლეგებთან ერთად წინასწარ მოამზადოს ასეთი ღონისძიებები. მაგალითად, ბერლინში ხელოვნების სტუდენტების ჯგუფი ცდილობს გადააკეთოს სვასტიკის შემცველი გრაფიტი, რათა შეიცვალოს გზავნილი, რომელიც სიძულვილის პროპაგანდაა[Berlin street artist group cleverly undo swastika graffiti (bbc.com)]

პირველ რიგში, თუ ნახატი ან წარწერა კონკრეტულად რომელიმე მოსწავლისკენაა მიმართული, უნდა მოხდეს სურათისთვის/წარწერისთვის სურათის გადაღება და მისი წაშლა. შემდეგ მასწავლებელმა უნდა ჰკითხოს დაზარალებულს რამდენად ხშირია მასზე თავდასხმები. შესაძლებელია, რომ ეს მოსწავლე სისტემატური შევიწროვების ობიექტი იყოს.

ინციდენტის შესახებ უნდა ეცნობოს სკოლის დირექტორს, რადგან სკოლის ქონების ასეთი დაზიანება შეიძლება მიუთითებდეს, რომ სკოლაში პრობლემაა და რომ რომ ეს პრობლემა ითხოვს გადაწყვეტას. სკოლის წესებში უნდა განიხილებოდეს ისეთი ინციდენტი, როგორიცაა გრაფიტი ან ვანდალიზმი. ამავდროულად, აუცილებელია გავითვალისწინოთ ნახატის/წარწერის შინაარსი, რადგან ეს შეიძლება მიუთითებდეს სიძულვილის შემთხვევაზე.

ესაუბრეთ კოლეგა მასწავლებლებს ოფიციალურ შეხვედრაზე სკოლაში ან არაფორმალურ გარემოში. მათ შეუძლიათ არა მხოლოდ პედაგოგიური გზების შემოთავაზება პრობლემის გადასაწყვეტად, ასევე თვალყურის მიდევნება საქმის განვითარებისთვის, რათა პრობლემა არ აისახოს სხვა კლასებზე.

მასწავლებლებმა შეიძლება ყოველთვის არ იცოდნენ ამა თუ იმ სიმბოლოს მნიშვნელობა; უფრო მეტიც, რამდენიმე სიმბოლო, რომელიც მიუთითებს ნაცისტების მხარდაჭერაზე გამოიყენება კოდირებულ ფორმაში, რათა თავიდან იქნას აცილებული მყისიერი აღმოჩენა. გაიგეთ რა სასწავლო პროგრამებს სთავაზობენ თქვენს ქალაქში განათლების მუშაკებს, რომ მოამზადონ პედაგოგები იმისთვის, რომ იცოდნენ როგორ უპასუხონ ასეთ ინციდენტებს. თუ ადგილობრივად ასეთი პროგრამები არ არსებობს, შეისწავლეთ ინტერნეტში შესაბამისი პროგრამის გავლის შესაძლებლობები. ამის გარდა, ყურადღება მიაქციეთ პროგრამებს, რომლებსაც სთავაზობს სამოქალაქო საზოგადოება და არასამთავრობო ორგანიზაციები.

გაანალიზეთ კლასის ან მთელი სკოლის მონაწილეობის შესაძლებლობა პროექტში, რომელიც უკეთესად დაეხმარება გაიგონ ისეთი სიმბოლოების მნიშვნელობა, როგორიცაა სვასტიკა, სკოლის მიერ მხარდაჭერილი თანასწორობის, მრავალფეროვნების ღირებულებები და ადამიანის უფლებები, ასევე სოციალური იზოლაციის რისკი.

თუ იცით, რომელმა სტუდენტმა დახატა სვასტიკა, გაქვთ საშუალება დაუყოვნებლივ განიხილოთ მისი ყოფაქცევის საკითხი. მისი ქმედებების მოტივები შეიძლება ძალიან განსხვავებული იყოს. ზოგიერთი ახალგაზრდა იყენებს ასეთ სიმბოლოებს მათი

ანტისემიტური კონოტაციების (განსაკუთრებით როცა ცდილობს გახდეთ „ერთ-ერთი ჩვენგანი“ რომელიმე ჯგუფში) სრულად გაცნობიერების გარეშე. სხვას შეუძლია გამოიყენოს ეს სიმბოლიზმი მიზანმიმართულად - როგორც კოდი ანტისემიტური იდეების მატარებელი ინდივიდების ან ჯგუფების იდენტიფიცირებისთვის.

ასეთი სიმბოლიკა შეიძლება შეიცავდეს სურათებს, რიცხვებს, ასოებს,

მუსიკას ან ფრაზებს, თუმცა ყველა არაა ისეთივე ცნობადი, როგორც სვასტიკა. ხვდება თუ არა თავად სტუდენტი კონკრეტული სიმბოლოს მნიშვნელობას? ცდილობს თუ არა ყურადღების მიქცევას სხვა მიზეზით? მოექცა ის ძალადობრივი ექსტრემიზმის იდეების გავლენის ქვეშ (მაგალითად, ნეონაცისტური ჯგუფების გავლენის ქვეშ)?

უნდა გაირკვეს მიზეზი, თუ რატომ დახატეს სვასტიკა. უფროსი ასაკის ადამიანები ხშირად ფიქრობენ, რომ მოსწავლე, რომელმაც სვასტიკა დახატა, რასისტია. სიძულვილით სავსე, ან ექსტრემისტული ორგანიზაციების მხარდამჭერი. ზოგჯერ ეს მართალია, მაგრამ მისი ქმედებების მოტივები ასევე შეიძლება მოიძებნოს მის პირად გარემოებებში, ამის მნიშვნელობის არცოდნასა ან ცნობიერების ნაკლებობაში.

მიზეზი შეიძლება იყოს თანატოლების ზეწოლა ან ყურადღების მიპყრობის სურვილი პროვოკაციული ან აგრესიული ქცევით. როგორც კი გაიგებთ თქვენი მოსწავლის მოტივაციას, შეგიძლიათ აირჩიოთ რეაგირების ყველაზე შესაფერისი გზა.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. Dealing with Anti-Semitic Incidents https://www.osce.org/files/f/documents/9/5/441131_0.pdf